

Jak jsme psaly Kapky na kameni

Autor: Lucie Jarkovská

Číslo: roč. 6, č. 3/2020

Rubrika: K tématu

Klíčová slova:

Když jsme žili v USA, měla jsem strašně ráda dětské oddělení místní knihovny. Šlo doslova o komunitní centrum, kde knihovnice znaly děti jmény, věděly, jaké mají zájmy, a dokázaly nezávazně poklábosit, doporučit zajímavý program nebo vhodnou knížku. Synovi bylo tehdy pět let a přišel třeba za knihovnicí s přáním: „Sháním dětské knížky o lidských právech a o zlatu.“ A knihovnice šla a vytáhla knihu na zadané téma vhodnou pro daný věk.

Česko je velmocí v krásných beletristických knihách pro děti. Nicméně se mi zdá, že trochu zaostává v tom, co bych označila za dětskou literaturu faktu. Situace je sice dobrá v přírodních vědách, kde se to hemží zajímavými knihami o astronomii, lidském těle, technice a podobně. Horší to ale už je v takzvaných humanitách nebo dokonce vědách sociálních. Tyhle knížky mě nadchly v USA nejvíc. K tématům, jako je třeba Black history (historie černých obyvatel Ameriky), ženská práva nebo LGBTQ+, existoval velký výběr knížek, které velmi srozumitelně a přitom ne zavádějícím způsobem dokázaly dětem zprostředkovat témata, která jsou často středobodem společenských kontroverzí.

Když jsme se z Bostonu vrátili, ozvala se mi kolegyně, že se v hlavách několika brněnských žen zrodil nápad napsat knihu o výjimečných českých ženách po vzoru knihy *Goodnight stories for rebel girls*. Protože věděla, že se zabývám feminismem, genderem, výchovou a vzděláváním, napadlo ji, že by mě to mohlo zajímat. Tak se v létě 2018 sešla v knihkupectví Dlouhá punčocha zajímavá skupina žen a začaly jsme debatovat o tom, jakou knihu bychom vlastně chtěly. A začala se rodit kniha *Kapky na kameni. 50 příběhů českých a slovenských rebelek*.

Z debaty vykryštalizoval záměr udělat knihu, která bude americkým rebelkám podobná v tom, že představí zajímavé ženy, avšak udělá to o něco literárněji zpracovanými texty, které budou fungovat i jako zajímavý příběh. Já osobně jsem se tady v příbězích, které jsem zpracovávala, snažila najít něco, co by děti zaujalo bez ohledu na slávu a zásluhy dotyčné ženy. Když jsem psala o cembalistce Zuzaně Růžičkové, zaujalo mě, že několikrát o vlasek unikla smrti, když např. přežila vlakové neštěstí nebo byla ubytovaná v hotelu, kde vybuchla bomba. Příběh právničky Dagmar Burešové jsem zas uchopila jako příběh o tom, čím obvykle pohádky končí, tedy o tom, co to znamená „a byla slavná svatba a pak žili šťastně až do smrti“.

Blížilo se sté výročí od zavedení volebního práva v Československu, proto jsme se rozhodly, že chceme knihu česko-slovenskou, a spojily jsme se s dalšími autorkami ze Slovenska. Tím se do knihy dostal další zajímavý rozměr, otázka národnosti a etnicity. Uvědomovaly jsme si, že kategorie „češství“ může z žen nezamýšleně dělat jakousi muzejní vitrínku národní hrdosti, což jsme rozhodně neměly v úmyslu. Došly jsme k závěru, že chceme ukázat, že historie i současnost našich zemí je tvořena lidmi různých národností, že pojem národ nebo etnicita nejsou nijak jednoznačné a Češkou může být žena, která je zároveň muslimka nebo se její rodiče narodily ve Vietnamu.

Perné chvílky jsme zažily také při výběru konkrétních jmen. Příběhy žen jako Božena Němcová nebo Milada Horáková jsou fascinující a velmi silné, ale my jsme chtěly poskytnout prostor ženám, které tak notoricky známé nejsou. Zviditelnit ty, které byly pozapomenuty. Časově jsme zvolily období od poloviny devatenáctého století do současnosti. To proto, že jsme zvolené příběhy chtěly rámovat tématem ženské emancipace a činit tak v dřívější době by bylo historicky nepřesné. V týmu jsme měly historičku Hanu Krutílkovou, která hlídala, aby naše texty nepředkládaly dětem historické

nesmysly. Také jsme chtěly, aby ženy reprezentovaly různé oblasti, abychom zde měly ženy z oblasti vědy, umění, politiky a aktivizmu, ale i sportovkyně a jinak zajímavé osobnosti. Hledaly jsme i příběhy současných mladých žen. Došly jsme k seznamu asi 300 jmen a vymýšlely systém, jak z něho vybrat. Nakonec jsme se rozhodly, že začneme tak, že vybereme ty příběhy, které jsou nám osobně blízké. Ukázalo se, že je to správný klíč. Dobře se nám psalo a zároveň byly příběhy i vyrovnaně rozložené podle kategorií, které jsme chtěly. Pak jsme z připraveného seznamu vybraly ty, které nám chyběly.

Důležitou stránkou knížky je její výtvarná složka. Jedna z autorek, Kamila Musilová, má skvělý přehled v oblasti výtvarného umění a designu a oslovila ke spolupráci 26 slovenských a českých ilustrátorek. Kniha tak představuje ženy nejen skrze příběhy o nich, ale je i přehlídkou současné československé ilustrace. A tady musím zmínit i fantastickou slovenskou grafičku Máriu Rojko, která ty pestré ilustrace stvořené velmi různorodými technikami dala dohromady tak, aby to nepůsobilo jako „každý pes jiná ves.“ Všimnout si můžete třeba takového detailu, že písmo každé kapitoly má svou vlastní barvu, takže se vyladí s ilustrací.

Byly bychom rády, kdyby kniha fungovala pro celou rodinu tak, jako fungovaly některé knihy v USA pro mě. Jsou srozumitelné a zajímavé pro děti, ale když jim je dospělí čtou, i oni se dozví věci, o kterých neměli tušení. Myslíme si, že kniha může fungovat i jako zajímavý doplněk k výuce dějepisu. Osudy žen se odehrávají na pozadí dějinných událostí, jako je vznik Československa, války či změny politických režimů. Zrcadlí také historický kontext každodennosti – ženy narážely nejen na bariéry velkých událostí, jako je třeba železná opona, ale i na dobové konvence týkající se genderu. Ty ovlivňovaly nejen jejich profesní kariéry, ale i běžný život.

Psaní *Kapek na kameni* pro mě bylo úžasným zážitkem, ve kterém se tým téměř padesáti žen spojil a vytvořil krásnou a výjimečnou publikaci. Velkou odměnou jsou nám teď ohlasy čtenářek a čtenářů. Z nich je zřejmé, že se nám podařilo dosáhnout toho, co jsme chtěly. Různí lidé si v knížce nacházejí ten svůj příběh, který k nim promlouvá.

JARKOVSKÁ, Lucie. Jak jsme psaly Kapky na kameni. *Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. 2020, roč. 6, č. 3 [cit. 2020-07-29].

Dostupný z WWW: impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/jak-jsme-psaly-kapky-na-kameni.
ISSN 2336-727X.